

Ústav světových dějin

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/studentky: Matěj Moravanský

Název práce: Půlstoletí „vynalézání“ Krkonoš 1960 – 2010

Jméno oponenta práce: Jiří Janáč, PhD

1. Heuristika (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

1.1 Hodnocení použité literatury a pramenů	1
1.2 Úplnost použitých zdrojů z hlediska současného stavu bádání	2

Stručné hodnocení:

Chybí literatura k národním parkům jako prostorům plánování – viz např KUPERER aj.

---

2. Řešení problému (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

2.1 Volba cíle práce odpovídá zadání	1
2.2 Cíl z hlediska metodologie oboru je zvolen relevantně	1

Stručné hodnocení:

bez připomínek

---

3. Hodnocení struktury práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

3.1 Je struktura práce logická	1
3.2 Odpovídá struktura práce metodologii a metodám deklarovaným v úvodu práce	1

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Stručné hodnocení:

bez připomínek

---

4. Hodnocení kvality textu práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

4.1 Analýza pramenů a literatury	2
4.2 Interpretace pramenů a literatury v jejich vzájemných souvislostech	1

Stručné hodnocení:

Místy lze nabít dojem, že volba pramenů slouží tezi – viz níže (Lakomý vs Hadač)..

---

5. Kvalita zpracování (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

5.1 Stylistika a pravopis	1
5.2 Použitá terminologie	1

Stručné hodnocení:

V textu drobné chyby, bohužel už na první straně – první věta druhé odstavce, Objevují se však minimálně.

---

6. Celkové hodnocení v rozsahu nejméně 500 znaků:

Předem musím konstatovat, že práci jsem díky kultivovanému jazyku, logické struktuře, konzistentní argumentaci a jasnému konceptu přečetl jedním dechem a s potěšením. Což, nutno podotknout, nutně neříká nic o jejích akademických kvalitách, Naopak, v očích historika se příliš jednoduše plynoucí text v určitý moment stává spíše podezřelým. Do jisté

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

míry tomu tak bylo i tentokrát, ovšem rozhodně ne v míře překračující nároky na kvalifikační práci magisterské úrovně.

Text kolegy Moravanského se ve velmi sugestivním podání věnuje procesu „vynalézání“ hor, konkrétně Krkonoš, českou společností v průběhu posledních padesáti let. Zlomovým okamžikem je v jeho interpretaci založení Národního parku KRNAP, které jasně vymezilo Krkonoše a jejich „význam“ z hlediska státu. Ve třech empirických kapitolách věnovaných postupně „organizování hor“ (jako plánovacího prostoru), „utváření hor“ (rozbor 3 konfliktních epizod) a „promýšlení hor“ (jak se o ně starat) prezentuje příběh triumfu a krize technokratické správy chráněného území. Příběh proměny přístupu od plné kontroly a dominance člověka/státní byrokracie – přes krizi (příroda strikes back) – k jakési vyvážené péči a koexistenci mezi společenskými institucemi a „krkonošskou sítí života“ nabourává snad jen skutečnost, že ony instituce ve výsledku selhávají ve své části úkolu a nejsou schopné zabránit extenzivní zástavbě Horních Míseček.

Autor v textu prokazuje výrazně nadprůměrnou schopnost integrovat „historická fakta“ do komplexního narrativu opřeného o teoretické koncepty a přitom zachovat sdělnost podání. Přitom vysoce hodnotím jeho ambici nespokojit se s pouhými institucionálními dějinami správy. Pracuje s poměrně širokou škálou pramenů, které odpovídají tezím práce, byť v dílčích otázkách je jeho interpretace ne zcela poučená (opět vzhledem k typu práce a šíři zpracovávaných materiálů zcela pochopitelně).

Není ovšem rolí oponenta chválit, nýbrž poukazovat na možné nedostatky. Ty spatřuji v intencích výše naznačené „podezřelé“ hladkosti a jednoznačnosti výkladu zejména ve třech oblastech – 1. celkové rámování práce mezi „vynalézáním“ a „komodifikací“ přírody; 2. nejde v práci spíše jen o státní developmentalismus? A je developmentalismus automaticky komodifikace? 3. Latour bez vědy? Své připomínky záměrně formuluji poněkud provokativně – aby posloužily, jak mají, k dalšímu třibení argumentů.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

1) Pojem „Vynalézání“ se pojí především s postmoderní kulturalistickou historiografií a konstruováním významů. Vynalézání hor (či Krkonoš) tak evokuje spíše kulturně historickou analýzu diskurzu o horách, která by ale nebyla primárně redukována na jejich správu.

Vynálezci hor tak vedle jejich správců a ochranářů či vědců byli především propagátoři jejich využití. Typicky Jan Buchar, ve zkoumaném období pak například ČSTV (hory jako aréna zimních sportů), lesníci a myslivci, turistické spolky (KČT) a jejich propagační oddělení, umělci jako Zdenko Feyfar či dokonce armáda (hory jako hranice) nebo dissent (cesta česko-polského přátelství). Ilustrativním příkladem zde může být diskuse výstavby apartmánů – které se šířily jako mor v devadesátých a nultých letech, a nyní po pauze opět. Mezi hlasité kritiky ale nepatřily pouze ochranáři a biologové či místní, ale do značné míry také strážci obrazu Krkonoš jako kraje horáků a budařů – památkáři a představitelé regionálních muzeí či spolků (ovšem často na jiných platformách než autor využíval).

Naopak normativní koncepce komodifikace přírody vychází z kritické tradice (post)marxistických environmentálních dějin a politické ekologie (Worster) a soustředí se na strukturální atribut tržního hospodářství, které proměňuje ekosystémové služby ve směnný statek. Ačkoliv nepochybně lze obě perspektivy funkčně propojit, z principu pracují s rozdílnými datovými základnami. Expertní diskursy představují optimální styčný bod – zároveň ale značně reduktivní v obou směrech.

2) Přes sofistikované koncepce lze na předkládanou práci nahlížet jako na prostý příběh modernizačního úsilí o „rozvoj“ Krkonoš v rámci budování socialistické společnosti. Komodifikační koncepce by vyžadovala v mých očích jasnější diskusi monetizace a profitů ze služeb ekosystému (role lesních hospodářství a jejich ekonomika, ekonomika turismu a sportu etc.), zatímco koncepce vynalézání významu širší spektrum aktérů. Autorovi, zdá se, jde spíše o zkoumání technokratických diskurzů o využití hor z národohospodářského hlediska, vycházejících z letité konzervacionistické tradice (Veselý), a jeho proměny (tedy krize

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

osmdesátých let a následná transformace). Navíc by bylo třeba jasněji vysvětlit vztah kapitalistické komodifikace a státního socialismu.

3) Nosnou inspirací se přes ostatní citované authority stalo z mého pohledu jednoznačně myšlení Bruno Latoura a jeho ontologický obrat, založený na odmítnutí antropocentrického pohledu na člověka jako výlučného historického aktéra – tedy představa, že přírodní a sociální fenomény a diskurzy o nich vytváří „sít“, hybridní entitu, kterou je třeba studovat jako celek s komplexní vnitřní dynamikou. Latour svůj přístup opírá zejména o „antropologii vědy,“ kdy poznávané, nástroje poznávání, poznávající a jejich společenský kontext produkují poznání společně a nedělitelně. Jedná se v jeho pojetí primárně o heuristický koncept – ten však v textu využit víceméně není. Práce se paradoxně nevěnuje „vědeckému“ zkoumání Krkonoš – alespoň ne explicitně. Ačkoliv mnozí z citovaných autorů jednoznačně spadají do kategorie vědců, vědecký obraz Krkonoš není předmětem autorova zájmu – zabývá se VÚLH, ale nikoliv ÚTOK ČSAV, ČHMÚ a dalšími výzkumnými institucemi (nezapomínejme na regionální muzea).

---

7. Otázky a připomínky k obhajobě:

Na závěr ještě několik dílčích poznámek :

1) je les skutečně aktérem, jestliže hyne jen když fouká severák? Spíše součást sítě? Lesáci mají s kalamitami zkušenosti i z Krkonoš z dvacátých let (bekyně mniška), smrkové kultury hynou, ale stále se vyplácí. Ostatně v osmdesátých letech v porovnání s Jizerskými horami Krkonoše skutečně „přežily.“ Nebyl problémem spíš společenský tlak?

2) koncepce „tvorby a ochrany“ a „péče“ byly obě užívány víceméně zástupně (typicky Blatný, Zlatník, ale i Hadač) již v šedesátých letech. Vy se věnujete Lakomému a Richtovi, ale právě biosférické myšlení (mimočodem ne nepodobné Latourovu „lovelockovskému“ pojetí .- tedy organismy jako ko-producenti prostředí svázání vzájemnými vazbami) reprezentované zmiňovanými hrálo při koncepci využívání národních parků výraznější roli.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav světových dějin

Proč Lakomý, a ne Hadač (který byl na první konferenci o Biosféře pořádané v Paříži 1968 a jeho Ústav krajinné ekologie ČSAV narozdíl od Lakomého Kabinetu skutečně vstupoval do klíčových diskuzí a ovlivňoval koncepce ochrany a využívání území ?

3) Pro pochopení „organizování“ prostoru by bylo třeba detailněji se seznámit s procesem tvorby rajónových plánů a jejich smyslem. Tím bylo primárně promítnutí národohospodářského plánování do prostoru, aby nedocházelo ke konfliktu investic.

Požadavky zadával KNV dle svých plánů, na základě plánu podniků a úkolů SPK/vlády.

Biologové léta prosazovali „biologický plán“ (viz biologická asanace) a nakonec ÚSES.

Nedomnívám se, že je oprávněné o takového dokumentu očekávat zmínky o dopadech na ekosystémy?

4) zdůrazňujete „konsenzualistický“ přístup „harmonizace zájmů“ a „eliminace kompetice“ v Krkonoších. To je ale, jak sám dále de facto přiznáváte, ideologické šidítko. V praxi docházelo ke konfliktům neustále, a Modrý důl je dobrým příkladem. Významnou roli (kterou nezmiňujete) zde sehrálo ČSTV a ČHMÚ. Poté, co druzí poskytli měření a data, první ztátili zájem o budování střediska (viz HADAČ).

Navržená známka: 1

Datum: 12/6/2023

Podpis: